

Lehet tanulni, lehet készülni

„Az újságírás szép és fárasztó életkaland. A szellemi találkozások lehetősége, utazás egy másik emberbe, egy másik történetbe, egy másik sorba. Néha megadatik, hogy utazásunk során azonos sorompóknál állunk, állítanak meg. Ezek a szerencsés találkozások. Soha nem hittem a kikénszerűített igazságban, a csipőből kilőtt kérdésekben. A hazugság, az elhallgatás éppoly árulkodó, ugyanúgy minősít. Minden embernek joga van a saját történetéhez. S lehet, hogy nem, igaz, ám ha megosztja velem és az Olvasóval, ezért csak köszönet jár.”

Eképpen üti meg a hangot Rendiség a romokon című könyvének bevezetőjében V. Bálint Éva, majd hozzáteszi, hogy az *„elhallgatások és a nem tudások korában is lehetett tanulni, lehetett készülni”*. Készülni arra, ami hirtelen-váratlanul bekövetkezett, ami öt év elteltével ugyancsak magyarázatra szorul. Nevek következnek (egy kivétellel – ő okkal áll az élen – ábécé rendben): Mérei Ferenc, Berend T. Iván, Bródy András, Hajdú Tibor, Hanák Péter, Hankiss Elemér, Kocsis Zoltán, Sötér István, a találkozások szereplői, akik nem szólalnak meg a kötetben, csak bólogatnak. „Ők fogják ceruzámat.” Mindezt a *„Mamám emlékének”* és a férjének mondott köszönet („legszigorúbb, kegyetlen kritikusomnak, Veres Andrásnak, hogy mindebben segített és mindezt elviselte”) keretezi, sejtetve, hogy nem szokványos riportkötetet tartunk a kezünkben.

Bece György, Donáth László, Charles Gati, Gázsó Ferenc, Hegedűs András, Heller Ágnes, Danilo Kis, Márkus György, Mészöly Miklós, Nyíri Tamás, Pilinszky János, Széleányi Iván, Várszegi Asztrik és a többiek válaszaikról nem szölok, maradjon meglepetés az olvasónak. A kérdésekről azonban szívesen. Nincsenek kérdésnek álcázott állítások, ezek jelmeztelenül shegeződnek a beszélgetőtársaknak. Az *igazi kérdések* sokfélék, a kíváncsi kérdésektől a létkérdésekig. Ilyenek: *„Találkozott-e olyan személlyel, aki mindvégig hős volt?”*; *„Mennyit spórolt meg a társadalom a fiatalokon?”*; *„Ott mégiscsak nemzetiségi konfliktusok húzódnak a mélyben. De itt? Most vonuljon a Dunántúl a Tiszahát ellen?”*; *„Mi a véleménye a 'pártfegyelemről' – nem az MSZMP-ben, hanem az SZDSZ-ben?”*; *„Kik lesznek ezek a kinevezett, államilag 'kistafirozott' polgárok?”*; *„Szóval kinek, minek, miért, mi ellen hallgat Papp Zsolt?”*; *„A kelet-európai baloldal pusztulása milyen mértékben tette tönkre a nyugat-európai baloldalt és a jóléti állam ideálját?”*; *„Akkor hadd legyek rondán személyeskedő. Vállalja-e sztálinista-rakosista verseit is, mint amilyen az Anyám?”*; *„Van a szenvedésnek is értelme – mondja Rilke –, mert társasá lesz a társtalanok birodalmában. Fél a haláltól?”*; *„De mi lesz akkor, ha barátai, elv-társai kerülnek hatalomra? Akkor is sikerülni fog kivívnia a hatalom utálatát?”*; *„Egyháza – mint más egyház is a történelem során – megerőszkolta az eszmét és gyilkolt a nevében. Maradjunk a hitnél. Honnan tanulta, miből meríti?”*; *„Világkultúráról és korszínvonalról beszélt. Mit jelent ez valójában? A nyugati vagy inkább angolszász kultúrát? És melyik időszámítást? Az amerikai?”*; *„Mennyire készült fel nálunk az egyház a kultúrával való párbeszédre? Mennyire valósítja meg, mennyire hajlékony, mennyire militáns?”*

A beszélgetéseket féltucat *monológ* egészíti ki, melyek keretbe foglalják, értelmezik a dialógusokat, de sosem didaktikusan, hanem inkább *polifonikusan* (az olvasókra bízva a szövegek „egybehallását”). Ady, Hans Albrecht, Amerika, Andrásy Katinka, Anglia, Arany Páva, Auschwitz, Beregszász, Cambridge, Alex Comfort, Corinna, T.S.Eliot, Gorbacsov, Hamstead, Highgate, Himnusz, Huszt, Izrael, József Attila, Károlyi Mihály, Kier-

kegaard, Maksimilian Kolbe, Lada, Lenin, London, Magyar Színház, Alfred Marnau, Karl Marx, Nagyszöllős, Oxford, Pozsony, Senta, Stephen Splender, Szabó Béla, Szozuz, Tverdota György: a *Kelet-európai bizzarológia* című, könnyben és borban oldható sűrítmény tulajdonnevei. Egy csepp belőle feloldva: „A Muzsikás együttes parádésan játszott, s az életben maradt nagyszöllősi zsidók egyike, meghatottan mondja el, hogy már a dédapja is Nagyszöllősön született. Ő különben Izraelben él, ahol a nagyszöllősiek csoportja az itteni megemlékezéssel egyidőben gondol halottaira. Szól a magyar himnusz, s a kaftános sakter szeméből potyog a könny.” Egy másik sűrítményben szó esik a mádi zsidóról is: „Az egyszerű mádi hitsorsos ma szövetzeti nyugdíjas. Dicséri a vb-titkárt, áldott jó, művelt ember. Saját borával koccint a húsvétra. Nincs lova, se szekere, se családja. A macskáját két hete mérgezték meg.” A dialógusok ajtót nyitnak, ezek a monológok zárókövek: „Megtette. Neki sikerült az, ami gyűlölvé szeretett apjának nem. A golyó célba talált. Néhány évvel később az apa újra megnősült, s végül a szíve vitte el. Nem érte meg a nyolcvankilences fordulatot.” A zárókövek sorsokat, életeket, értékeket takarnak, temetnek, őriznek. „George, értsd meg, újabban már semmit sem tudunk szépen, csak temetni, s ha ez sem sikerül, mivégre vagyunk. Ne segíts, ne rendezkedj, ne szervezkedj odaátrol. Aludj jól, végre, fogcsikorgatva felnőtt vagyok.” Am a „fogcsikorgatva felnőtt” is eligazításra szorul. „A magyarázatokra – vallja (be) a nagy névrokon méltó utódja – szükségünk van, nekem mindenképpen.” Felzaklató ez a könyv, és megnyugtató is, hiszen maradtak kérdéseink, és beszélgetőtársak is, akikről még azt is megkérdezhetjük – légyen akár szociológus, politológus, történész, pártvezér, evangélikus lelkész vagy benedekrendi főapát, – hogy „vajon ki hengeríti el a követ?”

V. Bálint Éva: *Rendiség a romokon (Vélekedések a rendszerváltás éveiből)*. Pesti Szalon, Budapest, 1994. 285 p.

KAMARÁS ISTVÁN

Az „almádi műhely”

Egy nevelési intézmény életét sok szempontból lehet elemezni, de a legreálisabb képet akkor kapjuk, ha annak pedagógiai programját vetjük össze a valósággal, azaz a tényleges tevékenységgel. Mentésit bennünket a másfajta elemzések alól az a tény is, hogy a hazai és külföldi sajtó kitüntetett figyelemmel kezelte iskolánkat, a Balatonalmádi Magyar-Angol Tannyelvű Gimnáziumot 1988-as megalakulása óta. Felügyeleti szervünk ütemezett ellenőrzéseinek köszönhetően naprakész információkkal rendelkezik az iskoláról, valamint a tantestület tagjai és diákjaink is rendszeresen hírt adnak rólunk szakmai konferenciákon, illetve megyei, országos és nemzetközi tanulmányi versenyeken, vetélkedőkön. 1993-ban két könyv is foglalkozott velünk, az egyik az USA-ban, a másik pedig Franciaországban jelent meg. Legutóbb a IV. Országos Alkalmazott Nyelvészeti Konferencián volt alkalmunk szólni a kétnyelvűség és a kéttannyelvűség témaköréről, amelyet a szakma elismeréssel fogadott.

Pedagógiai programunk alap gondolata azt írja elő, hogy tanítsuk meg tanulóinkat tanulni. Ha csak a félévi és évvégi iskolai tanulmányi átlagokat vizsgálánánk (1989/90: 3,90; 1990/91: 4,27; 1991/92: 4,28; 1992/93: 4,30; 1993/94 félévi: 4,36), akkor könnyen eufóriába eshetnénk, mert kevés iskola dicsekedhet ilyen eredményekkel. A magas átlagok